

اکتبر
۲۰۲۶

حملات ایران به احزاب کورد:
اعمال ناپذیری معیار «کارکرد رزمی مستمر» به مثابه‌ی
نشانه‌ای از نابرابری ساختاری در حقوق بین‌الملل بشردوستانه

آریز رزگاری

مقدمه

سپاه پاسداران انقلاب اسلامی (IRGC) در سال‌های اخیر به‌طور مکرر احزاب روزهلات (کوردستان ایران)^۱ مستقر در اقلیم کوردستان را هدف حملات موشکی و پهپادی خود قرار داده است؛ این واپسین مرحله از رویارویی میان ایران و این احزاب تا به امروز است که سابقه‌ی آن به سال ۱۹۷۹ بازمی‌گردد. شدت این حملات پس از آغاز درگیری بین ایران و ائتلاف آمریکا-اسرائیل در ۲۸ فوریه‌ی ۲۰۲۶ افزایش قابل‌توجهی داشته است. در جریان یکی از این حملات در ۱۷ ژوئیه‌ی ۲۰۲۶ به محل پذیرش دفتر مرکزی حزب کومله‌ی کوردستان ایران^۲، حداقل ۱۰ پیشمرگه کشته و شماری زخمی شدند^۳. وفق بیانیه‌ی کومله، جمله‌ی کشته‌شدگان

¹See Radpey, Loqman. "Towards A United Kurdistan: Prospects for Kurdish Self-Determination." EJIL:Talk! (Blog of the European Journal of International Law), July 24, 2023. Accessed August 17, 2026. <https://www.ejiltalk.org/towards-a-united-kurdistan-prospects-for-kurdish-self-determination/>.

²Kurdistan Human Rights Network (KHRN). "IRGC Missile Strikes Kill Nine Komala Peshmergas in Iraqi Kurdistan." KHRN, July 17, 2026. Accessed August 17, 2026. <https://kurdistanhumanrights.org/en/news/2026/07/17/irgc-missile-strikes-kill-nine-komala-peshmergas-in-iraqi-kurdistan>.

³Hengaw Organization for Human Rights (Hengaw). "Death toll rises to nine after IRGC missile strike on Komala base in Iraq's Kurdistan Region." Hengaw, July 17, 2026. Accessed August 4, 2026.

«نیروهای تازه جذب شده‌ی پیشمرگه بودند که برای پیوستن به صفوف نیروهای پیشمرگه آماده می‌شدند»^۴. گرچه بیانیه‌ی رسمی حزب، به عنوان طرف متضرر از حمله، منبعی ذی نفع قلمداد می‌شود، لیکن، به طور کلی با گزارش‌های سازمان‌های حقوق بشری مستقل‌تر همخوانی دارد؛ خاصه گزارش هنگاو که وفق آن بخش قابل توجهی از این افراد داوطلبانی بودند که در حال گذراندن فرآیند پذیرش حزب بودند^۵، و گزارش هانا که براساس آن چندین نفر از این افراد اخیراً جذب شده بودند و هیچ مدرک تأییدشده‌ای مبنی بر ایفای کارکرد رزمی مستمر یا مشارکت مستقیم آن‌ها در مخاصمات وجود ندارد^۶.

<https://hengaw.net/en/news/2026/07/article-82>; and Hengaw. "Death toll from IRGC strike on Komala base rises to 10 as Abubakr Houshanghi dies of wounds." Hengaw, July 21, 2026. Accessed August 4, 2026. <https://hengaw.net/en/news/2026/07/article-109>.

⁴Komala Party of Iranian Kurdistan. "Statement by the Komala Party of Iranian Kurdistan on the Recent Missile Attack and the Loss of Several of Our Comrades." Komala.org, July 17, 2026. Accessed August 17, 2026. <https://www.komala.org/en/archives/5856>.

⁵Hengaw, "Death toll rises to nine after IRGC missile strike on Komala base in Iraq's Kurdistan Region."

⁶HANA Human Rights Organization (HANA). "HANA Follow-up Report: Nine Members of the Komala Party of Iranian Kurdistan Killed Following an IRGC Missile Strike." HANA HR, July 17, 2026. Accessed August 17, 2026. <https://hanahr.org/en/news/hana-follow-up-report-nine-members-of-the-komala-party-of-iranian-kurdistan-killed-following-an-irgc-missile-strike/>.

نوشتار حاضر، منصرف از نقد بنیادین نظم حقوقی بین‌المللی که ملت‌های بی‌دولت - در تارک آن‌ها ملت کورد به‌مثابه‌ی یک ملت تجزیه‌شده، اقلیت‌شده و محروم‌شده از شناسایی به‌مثابه‌ی یک «جنبش رهایی‌بخش ملی» (NLM) - را پدید آورده است، نیز صرف‌نظر از مسئله‌ی غیرقانونی بودن این حمله از منظر حقوق بر جنگ^۷ یا حقوق توسل به زور^۸، تمرکز خود را به ارزیابی اقدامات ایران از منظر حقوق در جنگ^۹ یا حقوق بین‌الملل بشردوستانه (IHL) معطوف کرده است. این امر با تکیه بر مفهوم «کارکرد رزمی مستمر» (CCF) معرفی‌شده توسط «راهنمای تفسیری ۲۰۰۹ کمیته‌ی بین‌المللی صلیب سرخ (ICRC)» و «فرض وضعیت غیرنظامی» صورت می‌گیرد. نوشتار حاضر نشان می‌دهد صرف جذب افراد به گروه‌های مسلح سازمان‌یافته‌ی غیردولتی، معادل وضعیت کارکرد رزمی مستمر - به‌مثابه‌ی معیار تبدیل اعضای گروه‌های مسلح سازمان‌یافته به اهداف نظامی - نیست و به‌گاه تردید، فرض وضعیت غیرنظامی حاکم است.

⁷Jus ad bellum

⁸See Rizgari, Arez. "Iran's Strikes on the Kurdistan Region: The Limits of Self-Defence Against Non-State Actors." *Opinio Juris*, August 21, 2026. Accessed August 22, 2026. <https://opiniojuris.org/2026/08/21/irans-strikes-on-the-kurdistan-region-the-limits-of-self-defence-against-non-state-actors/>.

⁹Jus in bello

از نقطه نظر نوشتار حاضر، پرونده‌ی ۱۷ ژوئیه در کنار الگوهایی که در ادامه مستند شده‌اند، نه تنها مدرک محکمی دال بر هدف‌گیری غیرقانونی و نقض حقوق بین‌الملل بشردوستانه هستند، بلکه دریچه‌ای به سوی یک شکاف ساختاری بسیار بزرگتر نیز می‌گشایند: در یک نظم حقوقی بین‌المللی دولت‌محور، هم وضع قانون و هم اعمال آن منوط به رضایت دولت است. دکترین «کارکرد رزمی مستمر»/«مشارکت مستقیم در مخاصمات» (DPH) نمونه‌ای از این موارد است: دادگاه‌های بین‌المللی - نهادهای غیردولتی‌ای که بهترین موقعیت را برای کمک به پرکردن این شکاف دارند - هنوز با آن به مثابه‌ی یک استاندارد تعیین‌کننده درگیر نشده‌اند و حتی تشخیص واضح نقض کارکرد رزمی مستمر، کماکان تا حد زیادی به رضایت دولت متخاصم برای اعمال بستگی دارد.

۱- دکترین کارکرد رزمی مستمر/مشارکت مستقیم در مخاصمات

حقوق بین‌الملل بشردوستانه در یک نظم حقوقی بین‌المللی دولت‌محور شکل گرفته و در وهله‌ی نخست برای تنظیم روابط بین دولت‌ها طراحی شده است. بنابراین، در اعمال آن بر گروه‌های مسلح سازمان‌یافته با شکاف‌هایی مواجه است. تلاش‌هایی برای اجراپذیری بیشتر این قوانین بر بازیگران غیردولتی صورت گرفته است؛ به عنوان مثال، راهنمای تفسیری

۲۰۰۹ کمیته‌ی بین‌المللی صلیب سرخ^{۱۰} بدین‌منظور مفهوم کارکرد رزمی مستمر را پیشنهاد کرده است - تا عدم‌تعادل عملیاتی که تسری «درب گردان» به گروه‌های مسلح سازمان‌یافته‌ی غیردولتی نسبت به نیروهای مسلح دولتی ایجاد می‌کرد (معیارهای وضعیت‌محور گرچه برای نیروهای دولتی قابل‌اجرا بودند، اما برای گروه‌های مسلح سازمان‌یافته نه مطلوب و نه عملی تلقی می‌شدند) برطرف کند، و بدین‌وسیله «اصل تفکیک»^{۱۱} را در مخاصمات مسلحانه‌ی غیربین‌المللی (NIACs) عملیاتی کند.

راهنما با تمایز قائل‌شدن میان وابستگی سازمانی (وضعیت‌محور) از کارکرد رزمی مستمر (کارکردمحور)، دو دسته از افراد قابل‌هدف‌گیری نظامی در مخاصمات مسلحانه‌ی غیربین‌المللی را شناسایی می‌کند: دسته‌ی نخست افرادی هستند که صرفاً در طول اجرای اقدامات خاص مشارکت مستقیم در مخاصمات حمایت خود را از دست می‌دهند؛ دسته‌ی دوم اعضای

¹⁰ICRC. Interpretive Guidance on the Notion of Direct Participation in Hostilities under International Humanitarian Law. Prepared by Nils Melzer. Geneva: ICRC, 2009. Accessed August 17, 2026. <https://www.icrc.org/sites/default/files/external/doc/en/assets/files/othe/ihlrc-002-0990.pdf>.

¹¹ICRC. "Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949 (Protocol I)." IHL Databases, June 8, 1977, Art. 48. Accessed August 17, 2026. <https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/api-1977/article-48>; and ICRC. "Customary IHL Database: Rule 1 (The Principle of Distinction between Civilians and Combatants)." ICRC. Accessed August 17, 2026. <https://ihl-databases.icrc.org/en/customary-ihl/v1/rule1>.

هستند که دارای کارکرد رزمی مستمر بوده و در تمام اوقات، هدف نظامی محسوب می‌شوند. وفق این چارچوب، در سطح جمعی، گروه مسلح سازمان‌یافته صرفاً به «شاخه‌ی مسلح/نظامی» یک طرف غیردولتی اشاره دارد و شاخه‌های پشتیبان (مانند شاخه‌ی سیاسی و بشردوستانه) غیرنظامی باقی می‌مانند؛ در خود شاخه‌ی مسلح نیز، عضویت فردی براساس آزمون کارکردی «کارکرد رزمی مستمر»، نه صرف انتساب سازمانی به آن شاخه احراز می‌شود^{۱۲}. بنابراین، اعمال کارکرد رزمی مستمر به گروه‌های مسلح سازمان‌یافته، دارای دو وجه است: وجه گسترش‌یافته از نظر زمانی (بدین معنا که دارندگان کارکرد رزمی مستمر به‌طور مستمر قابل‌هدف‌گیری می‌شوند) و وجه محدودکننده از نظر طبقه‌بندی (بدین معنا که قابلیت هدف‌گیری را صرفاً به دارندگان واقعی کارکرد رزمی مستمر محدود می‌کند، نه به کل اعضای گروه)^{۱۳}.

با این حال، همانطور که کا لوک ییپ و آرلینا پرماناساری نشان داده‌اند، رویکرد دولت‌ها در قبال کارکرد رزمی مستمر ناهمگون است؛ در پرونده‌ی میرعلی آلمان به مثابه‌ی مبنایی برای هدف‌گیری پذیرفته شده، اما در دعوی

¹²ICRC, Interpretive Guidance, 32–33.

¹³Yip, Ka Lok. "The ICRC's Interpretive Guidance on the Notion of Direct Participation in Hostilities: Sociological and Democratic Legitimacy in Domestic Legal Orders." *Transnational Legal Theory* 8, no. 2 (2017): 224–246.

بازداشت البیهانی ایالات متحده‌ی آمریکا رد شده است^{۱۴}، و برخی از دولت‌ها به تدریج این استاندارد را در عمل با رد صریح وجه محدودکننده‌ی آن، تنزل داده‌اند؛ مانند گذار اسرائیل از رویکرد عضویت واجد شرایط جغرافیایی (۲۰۱۰) به استاندارد صریح «عضویت صرف» (۲۰۱۴) به جای کارکرد رزمی مستمر^{۱۵}.

تا جایی که این نوشتار توانسته است احراز کند، دادگاه‌های بین‌المللی نیز کارکرد رزمی مستمر را به عنوان معیار تعیین‌کننده برای قضاوت در مورد قابلیت هدف‌گیری یک فرد تحت حقوق بین‌الملل بشردوستانه اعمال نکرده‌اند، زیرا این ساختار عضویت کارکردی هم فاقد زمینه‌های صریح معاهده‌ای است و هم فاقد رویه‌ی دولتی منسجم لازم برای تثبیت به عنوان حقوق بین‌الملل عرفی؛ این بن‌بستی است که سکوت قضایی در مورد این موضوع تنها آن را تشدید می‌کند و شفاف‌سازی مورد به مورد (مثلاً آستانه‌ی پیش از نخستین اقدام در کارکرد رزمی مستمر) را که کاربرد مستمر آن می‌توانست ارائه دهد، مسدود می‌کند. دادگاه‌های کیفری بین‌المللی بر مسئولیت کیفری فردی از طریق «مشارکت مستقیم/فعال» یا «وضعیت»

¹⁴ibid, and Permanasari, Arlina. "Penafsiran Hukum tentang 'Partisipasi Langsung dalam Permusuhan' dalam Kasus-kasus Kejahatan Perang." Jurnal Hukum Ius Quia Iustum 25, no. 3 (September 2018), published online January 17, 2019. Accessed September 12, 2026. <https://garuda.kemdiktisaintek.go.id/documents/detail/886255>.

¹⁵Yip, "The ICRC's Interpretive Guidance on the Notion of Direct Participation in Hostilities."

قربانیان تمرکز می‌کنند تا ارزیابی منطق هدف‌گیری پیشگیرانه براساس عضویت یا کارکرد رزمی مستمر. این ناهماهنگی با ماهیت مورد مناقشه و آسیب‌پذیری‌های مفهومی خود ساختار کارکرد رزمی مستمر تشدید می‌شود.

افزون‌بر این، به گفته‌ی آنتا پرتکو، دادگاه‌های حقوق بشری حتی هنگام قضاوت در مورد اختلافات مربوط به هدف‌گیری، تا حد زیادی چارچوب کارکرد رزمی مستمر را نادیده می‌گیرند. به‌جای آن، با ارزیابی چنین عملیاتی به‌میانجی استاندارد «ضرورت مطلق» حقوق بین‌الملل بشر (IHRL)، به نتایجی می‌رسند که حمایت به‌مراتب بیشتری از اعضای گروه‌های مسلح سازمان‌یافته نسبت به رویکرد هدف‌گیری عضویت‌محور فراهم می‌کند.^{۱۶} دیوان بین‌المللی دادگستری (ICJ) نیز که براساس اساسنامه‌ی خود، به اختلافات رضایت‌بنیان بین دولت‌ها محدود می‌شود^{۱۷}، هرگز به این موضوع نپرداخته است. گروه‌های مسلح غیردولتی هیچ اهلیتی برای طرح دعوا در آن ندارند؛ حتی در مواردی که دیوان نقض حقوق بین‌الملل

¹⁶Peretko, Aneta. "States of Silence: The Growing Influence of Human Rights Courts in Interpreting International Humanitarian Law in the Absence of *Opinio Juris*." *Journal of International Humanitarian Legal Studies* (2025): 1-33.

¹⁷United Nations. "Statute of the International Court of Justice." International Court of Justice, June 26, 1945, Arts. 34(1) and 36(2). Accessed August 17, 2026. <https://www.ici-cij.org/statute>.

بشردوستانه میان دولت‌ها را ارزیابی کرده است - مانند پرونده‌ی جمهوری دموکراتیک کنگو علیه اوگاندا^{۱۸} - یافته‌های آن در سطح الگوهای رفتاری عمل می‌کنند نه تعیین موردی وضعیت فردی. این امر به نوبه‌ی خود مانع تثبیت کارکرد رزمی مستمر به مثابه‌ی یک قاعده‌ی عرفی مستقر شده است.

۲- مسئولیت دولت و فرض وضعیت غیرنظامی

محور تحلیل نوشتار حاضر مسئولیت دولت در قبال نقض تعهدات حقوق بین‌الملل بشردوستانه و در واقع سطح عملیاتی است نه مسئولیت کیفری فردی. در این سطح، برخلاف استاندارد سطح کیفری که بار اثبات بر عهده‌ی دادستان است و «تردید» به نفع متهم تفسیر می‌شود^{۱۹}، «فرض

¹⁸ICJ. Case Concerning Armed Activities on the Territory of the Congo (Democratic Republic of the Congo v. Uganda). Judgment, I.C.J. Reports 2005, paras. 208–211. Accessed August 17, 2026. <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/116/116-20051219-JUD-01-00-EN.pdf>.

¹⁹International Criminal Court (ICC). "Rome Statute of the International Criminal Court." ICC, July 17, 1998 (as amended May 2024), Art. 66. Accessed August 17, 2026. <https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/2024-05/Rome-Statute-eng.pdf>.

وضعیت غیرنظامی»^{۲۰} که توسط شرح رسمی^{۲۱} و راهنمای تفسیری کمیته‌ی بین‌المللی صلیب سرخ^{۲۲} تأیید شده است، در موارد تردید پیرامون وضعیت فرد حاکم است. راهنما این فرض را به‌طریق اولی به موارد تردید پیرامون عضویت فرد در گروه‌های مسلح سازمان‌یافته (و بنابراین احراز کارکرد رزمی مستمر) نیز تسری می‌دهد^{۲۳}. افزون‌بر این، براساس «پیش‌نویس مواد مسئولیت بین‌المللی دولت‌ها برای اعمال متخلفانه‌ی بین‌المللی»، انتساب اعمال متخلفانه به دولت نیازمند اثبات هیچ‌گونه عنصر روانی یا تقصیر نیست^{۲۴}. دیوان بین‌المللی دادگستری این معیار عینی را در پرونده‌ی جمهوری دموکراتیک کنگو علیه اوگاندا تأیید کرده

²⁰ICRC. "Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and Relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I)." IHL Databases, June 8, 1977, Art. 50(1). Accessed August 17, 2026. <https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/api-1977/article-50>.

²¹ICRC. "Commentary of 1987: Article 50 – Definition of Civilians and Civilian Population." Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949 (Protocol I), June 8, 1977. ICRC. Accessed August 17, 2026. <https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/api-1977/article-50/commentary/1987>.

²²ICRC, Interpretive Guidance, Sec. VIII.

²³ibid., 75–76.

²⁴International Law Commission. "Draft Articles on Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts (ARSIWA)." United Nations, 2001, Art. 2 & 4. Accessed August 17, 2026. <https://digitallibrary.un.org/record/452518?ln=en&v=pdf>.

است^{۲۵}. به طور مشابه، ابهام اطلاعاتی رافع مسئولیت دولت نیست؛ چراکه طبق اصل «احتیاط در حمله»^{۲۶}، کمبود یا نقص اطلاعات، خود می تواند به مثابه ی عدم رعایت «مراقبت مقتضی»^{۲۷} باشد. درحالی که عدم رعایت اصل احتیاط و شلیک در شرایط تردید ممکن است به دلیل بالابودن آستانه ی اثبات کیفری و تفسیر تردید به نفع متهم، به محکومیت یک فرمانده در دادگاه منجر نشود، اما آن رفتار کماکان مصداق نقض تعهد دولت محسوب می شود.

۳- تحلیل کارکرد رزمی مستمر نیروهای تازه جذب شده

نوشتار حاضر بر چند پیش فرض کلیدی مبتنا یافته است: نخست، کارکرد رزمی مستمر را به منزله ی مبنای تحلیل در نظر می گیرد. یک نقد فراگیرتر در اینجا کنار گذاشته می شود: این که دسته بندی های خودِ حقوق

²⁵ICJ. Case Concerning Armed Activities on the Territory of the Congo (Democratic Republic of the Congo v. Uganda). Judgment, I.C.J. Reports 2005, paras. 213–214. Accessed August 17, 2026. <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/116/116-20051219-JUD-01-00-EN.pdf>.

²⁶ICRC. "Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949 (Protocol I)." IHL Databases, June 8, 1977, Art. 57. Accessed August 17, 2026. <https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/api-1977/article-57>; and ICRC. "Customary IHL Database: Rules 15–21." ICRC. Accessed August 17, 2026. <https://ihl-databases.icrc.org/en/customary-ihl/v1>.

²⁷due diligence

بشردوستانه، پیشاپیش نابرابری دولت/غیردولت مورد بحث در اینجا را مفروض می‌گیرند و بار هدف‌قرارگرفتن مستمر را که حقوق معاهده‌ای برای رزمندگان در نظر گرفته است، بدون اعطای وضعیت حقوقی همتای آن، به گروه‌های مسلح غیردولتی (از جمله جنبش‌های رهایی‌بخش ملی که به این عنوان به رسمیت شناخته نشده‌اند و در اینجا برابر با تروریسم دانسته نمی‌شوند) تعمیم می‌دهند. تحلیل حاضر در عوض از طریق یک نقد درون‌ماندگار پیش می‌رود و نشان می‌دهد که حتی با معیارهای خود کارکرد رزمی مستمر، نیروهای تازه جذب‌شده فاقد شرایط لازم به‌عنوان دارندگان کارکرد رزمی مستمر هستند. علیرغم انتقادات وارده به این مفهوم، از ابهام دکترینال در تعیین شروع و پایان عضویت^{۲۸} گرفته تا ادعاهای مبنی بر فقدان آستانه‌ی کاربرد به‌وضوح تعریف‌شده^{۲۹}، تا پیشنهادهای بنیادین‌تر خواستار جایگزینی کامل آن با رویکردی که قابلیت هدف‌گیری را با ارزیابی عضویت و مشارکت فعال در خصومت‌ها، مستقل از مشارکت مستقیم در

²⁸Hofmann, Laura. "Strengthening the Principle of Distinction?: A Critical Appraisal of the ICRC's Continuous Combat Function." *Journal of International Humanitarian Legal Studies* 6 (2015): 377–413.

²⁹John-Hopkins, Michael. "Extrapolation of Criminal Law Modes of Liability to Target Analysis under International Humanitarian Law: Developing the Framework for Understanding Direct Participation in Hostilities and Membership in Organized Armed Groups in Non-International Armed Conflict." *Journal of Conflict and Security Law* 22, no. 2 (2017): 275–310.

مخاصمات تعیین کند^{۳۰}، و علیرغم وضعیت نامشخص آن به عنوان یک قاعده‌ی حقوق عرفی مستقل از زبان معاهده‌ای، حامیان مشروط کارکرد رزمی مستمر، مانند لورا هافمن، آن را در میانه‌ی دو قطب افراطی ناکارآمد یک درب گردان بی‌قید و شرط و تلقی صرف عضویت در یک گروه مسلح به مثابه‌ی مشارکت مستقیم و مستمر در مخاصمات قرار می‌دهند^{۳۱}. بدون تأیید یا رد این رتبه‌بندی، تحلیل زیر با توجه به شرایط خود کارکرد رزمی مستمر پیش می‌رود تا یک نقد درون‌ماندگار ارائه کند. دوم، مخاصمه‌ی مسلحانه بین ایران و احزاب کورد در اقلیم کوردستان یک مخاصمه‌ی مسلحانه‌ی غیربین‌المللی فرامرزی است که آستانه‌های «سازمان‌یافتگی» و «شدت» مقرر در رأی تادیچ را برآورده می‌کند^{۳۲}: سازمان‌یافتگی کومله و حزب دموکرات کوردستان ایران (PDKI/KDPI) با شاخص‌هایی که در رویه

³⁰Pons, William. "How to Bring Clarity to the Protection of Civilians in Non-International Armed Conflicts: A Critical Assessment of Continuous Combat Function and a Viable Alternative." PhD diss., The George Washington University, 2018. ProQuest Dissertations & Theses, Order No. 10821964. Accessed August 17, 2026. <https://www.proquest.com/docview/2046829247?pq-origsite=gscholar&fromopenview=true&sourcetype=Dissertations%20%20Theses>.

³¹Hofmann, "Strengthening the Principle of Distinction?."

³²International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia (ICTY). Prosecutor v. Duško Tadić, Case No. IT-94-1-T, Opinion and Judgment, Trial Chamber, May 7, 1997, para. 562. Accessed September 12, 2026. <https://www.refworld.org/jurisprudence/caselaw/icty/1997/40193>.

ی قضایی دیوان کیفری بین‌المللی برای یوگسلاوی سابق (ICTY) مانند هارادینای^{۳۳} شناسایی و توسط کمیته‌ی بین‌المللی صلیب سرخ جمع‌بندی شده است^{۳۴}، اثبات می‌شود. شاخص‌هایی که توسط مستندات ارائه‌شده در اینجا پشتیبانی می‌شوند عبارتند از: وجود مقرها، توانایی اثبات‌شده برای جذب و آموزش نیرو، ساختار رهبری قابل‌شناسایی، و توانایی صدور بیانیه‌های رسمی از طرف گروه. معیار شدت نیز به‌طور مستقل با الگوی مداوم حملات ایران علیه این احزاب، شامل حملات پهبادی و موشکی به مقرهای احزاب، مراکز آموزشی و اردوگاه‌های مسکونی بین سال‌های ۲۰۱۸/۲۰۱۷ تا ۲۰۲۶ که منجر به ده‌ها کشته‌ی تأیید‌شده شده است^{۳۵}، احراز می‌شود؛ امری که طبق «سند نظری ۲۰۲۴ صلیب سرخ»، حتی در

³³ICTY, Prosecutor v. Ramush Haradinaj, Idriz Balaj and Lahi Brahimaj, Case No. IT-04-84-T, Judgement (Trial Chamber I), April 3, 2008, para. 60. Accessed September 17, 2026.

<https://www.icty.org/x/cases/haradinaj/tjug/en/080403.pdf>.

³⁴ICRC. "ICRC Opinion Paper: How Is the Term 'Armed Conflict' Defined in International Humanitarian Law?" ICRC, updated April 16, 2024, 13-14. Accessed September 12, 2026. <https://www.icrc.org/en/document/icrc-opinion-paper-how-term-armed-conflict-defined-international-humanitarian-law>.

³⁵KHRN. "Decade of IRGC Missile, Drone Attacks on Kurdish Party Bases, Refugee Camps in Iraqi Kurdistan (2017–2026)." KHRN, May 19, 2026. Accessed August 17, 2026. <https://kurdistanhumanrights.org/en/publications/special-reports/2026/05/19/decade-of-irgc-missile-drone-attacks-on-kurdish-party-bases-refugee-camps-in-iraqi-kurdistan-2017-2026>.

غیاب درگیری متقابل ازسوی طرفِ هدف قرارگرفته، برای احراز این معیار کفایت می‌کند.^{۳۶} فرض وضعیت غیرنظامی در ماده‌ی (۱) ۵۰ پروتکل الحاقی اول که از نظر شکلی یک مقرره‌ی مربوط به مخاصمات مسلحانه‌ی بین‌المللی (IAC) است، در اینجا به مثابه‌ی یک قاعده‌ی عرفی اعمال می‌شود. سوم، در رویارویی با استدلال احتمالی دولت مبنی بر «هدف نظامی براساس هدف یا کاربرد»^{۳۷}، این نوشتار به رغم پذیرش غیرقابل احراز بودن ماهیت دقیق ساختاری «محل پذیرش» از منابع موجود، استدلال می‌کند که پیوند علی فرآیند پذیرش با آسیب رزمی، غیرمستقیم باقی می‌ماند. چهارم، فرض وضعیت غیرنظامی در صورت تردید، با ادعای الگوی سازمان یافته منافاتی ندارد: تکرار حل تردید به زیان غیرنظامیان، شاهی بر شکست ساختاری در رعایت اصل احتیاط است، نه فقدان تردید؛ ولو سهم دقیق هر کدام از قربانیان در مرحله‌ی پذیرش یا آموزش، از منابع موجود قابل احراز نیست.

وفق راهنمای تفسیری کارکرد رزمی مستمر معیاری کارکردی است و وابستگی سازمانی یا عناوین افتخاری حزبی به خودی خود اثبات‌کننده‌ی آن

^{۳۶}ICRC, "ICRC Opinion Paper," 14.

^{۳۷}ICRC. "Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949 (Protocol I)." IHL Databases, June 8, 1977, Art. 52(2). Accessed August 17, 2026. <https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/api-1977/article-52>.

نیستند^{۳۸}. براساس راهنما، احراز کارکرد رزمی مستمر مستلزم ادغام پایدار در نیروهای مسلح یک گروه مسلح سازمان‌یافته و ایفای نقشی مستمر شامل آماده‌سازی، اجرا یا فرماندهی اقداماتی است که مصداق مشارکت مستقیم در خصومت‌ها محسوب می‌شوند^{۳۹}؛ معیارهایی که منابع موجود، تحقق آن‌ها را در مورد افراد در حال پیمودن فرآیند پذیرش، تأیید نمی‌کنند. تا جایی که سایرین در این طیف پذیرش تا ورود رسمی پیشرفت بیشتری کرده باشند نیز، همان نتیجه‌گیری برقرار است. همچنین، توضیحات راهنما پیرامون الزام کارکرد مستمر برای دوره‌ی پیش از نخستین اقدام خصمانه نیز به وضعیت این افراد کمکی نمی‌کند: احراز وضعیت کارکرد رزمی مستمر برای یک فرد، حتی پیش از نخستین اقدام خصمانه، تنها در صورتی امکان‌پذیر است که برای مشارکت مستمر در خصومت‌ها، به‌صورت توأمان جذب، آموزش و تجهیز شده باشد^{۴۰}؛ حتی مفسران همدل نیز اذعان می‌دارند که این امر پیوند میان ازدست‌دادن حمایت و فعالیت خصمانه را از میان می‌برد^{۴۱}. از این سه شرط، منابع موجود حداکثر حاکی از جذب افراد هستند و آموزش و تجهیز آن‌ها را تأیید نمی‌کنند. این خلأ ادله با توجه به انتقادات فزاینده‌ی علمی مبنی بر اینکه حتی آزمون

³⁸ICRC, Interpretive Guidance, 33–34.

³⁹ibid., 34.

⁴⁰ibid.

⁴¹Hofmann, "Strengthening the Principle of Distinction?."

کمیت‌های بین‌المللی صلیب سرخ نیز بیش از حد سهل‌گیرانه است - چراکه می‌تواند کارکرد رزمی مستمر را بدون وجود هیچ‌گونه مدرکی دال بر مشارکت مکرر در اقدامات خصمانه به فرد نسبت دهد - اهمیت مضاعفی می‌یابد.^{۴۲}

مسیر اثباتی جایگزین برای احراز کارکرد رزمی مستمر که یا از طریق نمایش آشکار یونیفرم، علائم متمایزکننده یا سلاح، و یا از طریق رفتار قاطع در قالب الگویی مشهود از اقدامات خصمانه‌ی مکرر محقق می‌شود^{۴۳} نیز با شواهد و سوابق موجود تأیید نمی‌شود؛ چراکه هیچ گزارشی مبنی بر حمل سلاح یا نشان توسط این افراد، یا مشارکت آن‌ها در هرگونه اقدام خصمانه پیش از حمله، وجود ندارد. همچنین خود فرآیند آموزش را نیز نمی‌توان به‌عنوان یک عمل مشارکت مستقیم در مخاصمات توصیف کرد: راهنما بیشتر توضیح می‌دهد که گرچه جذب و آموزش نیرو برای ظرفیت نظامی یک طرف مخاصمه حیاتی هستند، اما پیوند علی آن با آسیب وارد شده به طرف مقابل معمولاً غیرمستقیم باقی می‌ماند؛ تنها زمانی که افراد مشخصاً برای اجرای یک عمل خصمانه‌ی ازپیش‌تعیین‌شده جذب و آموزش دیده باشند،

⁴²Mignot-Mahdavi, Rebecca. "Rethinking Direct Participation in Hostilities and Continuous Combat Function in Light of Targeting Members of Terrorist Non-State Armed Groups." *International Review of the Red Cross* 105, no. 923 (2023): 1028–1046.

⁴³ICRC, Interpretive Guidance, 35.

چنین فعالیت‌هایی می‌تواند بخشی جدایی‌ناپذیر از آن عمل و بنابراین مشارکت مستقیم در مخاصمات محسوب شود^{۴۴}. چنین اقدام خصمانه‌ای از پیش تعیین‌شده‌ای گزارش نشده است. ممکن است براساس رویه‌ی برخی دولت‌ها مانند اسرائیل استدلال شود که صرف الحاق سازمانی به یک گروه مسلح، فرد را به‌طور مستمر قابل‌هدف‌گیری می‌کند. لیکن، نکته‌ی حساس پرونده‌ی حاضر دقیقاً این است که تعمیم دکترین وضعیت محور به گروه‌های مسلح دارای شاخه‌های سیاسی و اداری پیچیده و فرآیند پذیرش طولانی، عملاً مرز بین غیرنظامی و رزمنده را از بین می‌برد و اصل اساسی تفکیک را به یک تشریفات قانونی تقلیل می‌دهد. صرف‌نظر از اینکه هر فرد در واقع در کجای این پیوستار قرار داشته است - تمایزی که گزارش‌های موجود اجازه‌ی ترسیم دقیق آن را نمی‌دهند - کارکرد رزمی مستمر نمی‌تواند از مستندات موجود احراز شود.

فرا‌تر از آن، طبق فرض وضعیت غیرنظامی - که چنانچه اشاره شد به تردید در احراز عضویت و در نتیجه کارکرد رزمی مستمر تسری می‌یابد - تردید یا عدم‌تکافوی شواهد اثبات‌کننده‌ی کارکرد رزمی مستمر بار اثبات را بر دوش ایران می‌گذارد و تردید عملیاتی به نفع وضعیت غیرنظامی این افراد تفسیر می‌شود.

⁴⁴ICRC, Interpretive Guidance, 53.

براساس آنچه به طور علنی مشهود است، احراز ناتوانی یا عدم تمایل مشهود در تفکیک میان افراد فاقد وضعیت کارکرد رزمی مستمر و اهداف مشروع نظامی، فرض قوی‌ای از یک حمله‌ی بی‌تفکیک (کور) را ایجاد می‌کند که در تعارض جدی با اصول بنیادین حقوق بین‌الملل بشردوستانه نظیر اصل تفکیک و احتیاط در حمله قرار می‌گیرد.

۴- الگوهای تقویت‌کننده

بررسی سابقه‌ی حملات سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به مواضع احزاب کورد سه الگوی متفاوت از نقض حقوق بین‌الملل بشردوستانه را آشکار می‌کند:

هدف‌گیری فردی

نمونه‌ی بارز این الگو حمله‌ی موشکی ۸ سپتامبر ۲۰۱۸ به مواضع حزب دموکرات کوردستان ایران در کویه است که منجر به کشته‌شدن ۱۱ الی ۱۶ نفر شد^{۴۵}. این حمله در حین برگزاری یک پلنوم رهبری حزب صورت گرفت

⁴⁵Ben Taleblu, Behnam. "Analysis: Iranian Missile Strikes Against Kurdish Dissidents in Iraq." FDD's Long War Journal, September 14, 2018. Accessed August 17, 2026. <https://www.longwarjournal.org/archives/2018/09/analysis-iranian-missile-strikes-against-kurdish-dissidents-in-iraq.php>.

و در میان کشته شدگان، شش عضو رهبری نیز حضور داشتند^{۴۶}. خود سپاه، سپاه، انجام عملیات موشکی به «مقر، جلسه‌ی رهبران یک گروهک مجرم و یک مرکز آموزش تروریستی» را تأیید کرد^{۴۷}؛ پایگاه تحلیلی لانگ وار ژورنال (LWJ) نیز اهداف اعلام شده‌ی سپاه توسط فارس نیوز را «دفتر سیاسی و حزب دموکرات کوردستان (KDP-I)، مرکز آموزش حزب دموکرات کوردستان ایران، و یک مجتمع پیشمرگه» اعلام کرد^{۴۸}. حتی با پذیرش کامل ادعای طرف ایرانی، رهبران سیاسی حاضر در نشست، به صرف حضور در همان مجتمع با کاربری مختلط واجد کارکرد رزمی مستمر نمی‌شوند؛ استدلال سپاه، در بهترین حالت، ممکن است مشروعیت هدف‌گیری بخش آموزش را توجیه کند، نه هدف‌گیری کل مجتمع، بدون تفکیک کارکردی افراد حاضر در هر بخش.

^{۴۶}Hengaw. "Killing and Wounding Close to 60 People by the Revolutionary Guard Corps to the Democratic Party Positions in Koya + Names." Hengaw, September 9, 2018. Accessed August 17, 2026. <https://hengaw.net/en/news/archive/3626>. Hengaw cites the party's official statement.

^{۴۷}Press TV. "Iran's IRGC confirms firing 7 missiles at Iraq-based terrorists." Press TV, September 9, 2018. Accessed August 17, 2026. <https://www.presstv.co.uk/Detail/2018/09/09/573648/Missile-IRGC-Iraq-Kurdistan-terrorists-ground-forces>.

^{۴۸}Ben Taleblu, "Analysis: Iranian Missile Strikes Against Kurdish Dissidents in Iraq."

فقدان حضور نظامی

این الگو برخلاف مورد نخست، مربوط به مکان‌هایی است که اساساً هیچ عنصر نظامی در آن‌ها احراز نشده است. دیده‌بان حقوق بشر (HRW) در گزارش اکتبر سال ۲۰۲۲ خود، برپایه‌ی مصاحبه با شاهدان محلی، ثبت کرده است که برخی از اهداف حمله در شهرها و روستاهایی بودند که این احزاب هیچ فعالیت نظامی‌ای در آن‌ها نداشتند.^{۴۹} دیده‌بان حقوق بشر در سال ۲۰۱۰ نیز حملات توپخانه‌ای به روستاها، جایی که هیچ حضور نظامی تأییدشده‌ای وجود نداشت - در پیوند با حزب حیات آزاد کوردستان (PJAK) را مستند کرده است.^{۵۰} برخلاف الگوی نخست که در آن دست‌کم یک هدف نظامی محتمل (بخش آموزش) در کنار افراد فاقد کارکرد رزمی مستمر قرار داشت، این‌جا مسئله، تعیین نادرست خود هدف به‌عنوان هدف نظامی است.

اماکن با کاربری مختلط

⁴⁹Human Rights Watch (HRW). "Iraq: Iran Attacks Kill Civilians in Kurdistan Region." HRW, October 19, 2022. Accessed August 17, 2026. <https://www.hrw.org/news/2022/10/19/iraq-iran-attacks-kill-civilians-kurdistan-region>.

⁵⁰HRW. "Iran/Iraq: Iranian Attacks Should Not Target Iraqi Civilians." HRW, July 12, 2010. Accessed August 17, 2026. <https://www.hrw.org/news/2010/07/12/iran/iraq-iranian-attacks-should-not-target-iraqi-civilians>.

این الگو به حملات مستمر به اردوگاه‌هایی مربوط می‌شود که محل سکونت خانواده‌ها و پناهندگان‌اند و ممکن است میزبان عنصر نظامی قابل شناسایی نیز باشند. طبق تعریف اهداف نظامی^{۵۱}، صرف حضور چند نیروی مسلح در گوشه‌ای از یک اردوگاه، کل آن را به یک هدف نظامی یکپارچه بدل نمی‌کند؛ هدف‌گیری کل مجتمع به‌جای بخش نظامی قابل تفکیک، خود در وهله‌ی نخست نقض اصل تفکیک^{۵۲} است، نه صرفاً کوتاهی در تناسب. در این خصوص، لانگ وار ژورنال حملات پهبادی به اردوگاه‌های گردچال و سورداش را (مه ۲۰۲۶) ثبت کرده است؛ حزب دموکرات کوردستان ایران، گردچال را «سکونتگاه خانواده‌های اعضا» توصیف کرده^{۵۳}، و هنگاو نیز

⁵¹ICRC, "Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949 (Protocol I)," Art. 52(2); and ICRC. "Customary IHL Database: Rule 8 (Definition of Military Objectives)." ICRC. Accessed August 17, 2026. <https://ihl-databases.icrc.org/en/customary-ihl/v1/rule8>.

⁵²ICRC. "Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949 (Protocol I)." IHL Databases, June 8, 1977, Arts. 48 & 52. Accessed August 17, 2026. <https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/api-1977/article-48>; and ICRC. "Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949 (Protocol I)." IHL Databases, June 8, 1977, Art. 52. Accessed August 17, 2026. <https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/api-1977/article-52>; and ICRC. "Customary IHL Database: Rule 7 (The Principle of Distinction between Civilian Objects and Military Objectives)." ICRC. Accessed August 17, 2026. <https://ihl-databases.icrc.org/en/customary-ihl/v1/rule7>.

⁵³Frantzman, Seth. "Iran Targets Kurdish Iranian Opposition Groups in Northern Iraq." FDD's Long War Journal, May 6, 2026. Accessed August 17, 2026. <https://www.longwarjournal.org/archives/2026/05/iran-targets-kurdish-iranian-opposition-groups-in-northern-iraq.php>.

به‌طور جداگانه سورداش را در میان «اردوگاه‌های غیرنظامی و مناطق مسکونی میزبان خانواده‌ها» قرار داده است.^{۵۴} این الگو نوین نیست: دیده‌بان حقوق بشر^{۵۵} و کمیساریای عالی سازمان ملل متحد در امور پناهندگان (UNHCR)^{۵۶} در سال ۲۰۲۲ و شبکه‌ی حقوق بشر کوردستان (KHRN) از سال ۲۰۱۷^{۵۷} این الگو را مستند کرده‌اند، که اخیراً توسط وزارت کشور بریتانیا (مه ۲۰۲۶)^{۵۸} تأیید شده است. حتی با پذیرش این فرض که هدف قراردادن بخش نظامی مشروع بوده است، دولت حمله‌کننده کماکان مکلف به رعایت اصول تناسب^{۵۹} و احتیاط جهت جلوگیری از آسیب مفراط به غیرنظامیان باقی می‌ماند.

⁵⁴Hengaw. "IRGC Missile and Drone Attacks Target Civilian Camps and Kurdish Opposition Bases in Iraq's Kurdistan Region." Hengaw, March 19, 2026. Accessed August 17, 2026. <https://hengaw.net/en/reports-and-statistics-1/2026/03/article-10>.

⁵⁵HRW, "Iraq: Iran Attacks Kill Civilians in Kurdistan Region."

⁵⁶United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR). "UNHCR Statement." UNHCR, September 28, 2022. Accessed August 17, 2026. <https://iraq.un.org/en/201136-unhcr-statement>.

⁵⁷KHRN. "Decade of IRGC Missile, Drone Attacks on Kurdish Party Bases."

⁵⁸UK Home Office. Country Bulletin Iran: Kurds and Kurdish Political Groups, May 2026 (accessible). May 2026, updated August 26, 2026. IRN-003-05-26. Accessed October 3, 2026. <https://www.gov.uk/government/publications/iran-country-policy-and-information-notes/country-bulletin-iran-kurds-and-kurdish-political-groups-may-2026-accessible>.

⁵⁹ICRC. "Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and Relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts

۵- شکاف اعمال حقوق بین الملل بشردوستانه در مخاصمات نامتقارن

حقوق بین الملل بشردوستانه بر پایه ی «اصل برابری متخاصمین»^{۶۰} بنا نهاده شده است. با این حال، در نظم حقوقی بین المللی دولت محور موجود، نابرابری های ژرفی میان دولت ها و گروه های مسلح سازمان یافته وجود دارد.^{۶۱} از جمله شکاف اعمال حقوق بین الملل بشردوستانه در مخاصمات مسلحانه ی غیر بین المللی که «تقارن حقوقی» را واهی و استانداردهای هدف گیری مانند کارکرد رزمی مستمر را، حتی در مواردی که به درستی در عمل اعمال می شوند، بی اثر می کند. گرچه فقدان «امتیاز رزمندگی» در

(Protocol I)." IHL Databases, June 8, 1977, Art. 51(5)(b). Accessed August 22, 2026. <https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/api-1977/article-51>; and ICRC. "Customary IHL Database: Rule 14 (Proportionality in Attack)." ICRC. Accessed August 22, 2026. <https://ihl-databases.icrc.org/en/customary-ihl/v1/rule14>.

⁶⁰International Committee of the Red Cross (ICRC). "Equality of Belligerents." How Does Law Protect in War? Online Casebook, ICRC. Accessed August 17, 2026. <https://casebook.icrc.org/a-to-z/glossary/equality-belligerents>.

⁶¹Daboné, Zakaria. "International Law: Armed Groups in a State-Centric System." International Review of the Red Cross 93, no. 882 (2011): 395–422; and Sassòli, Marco. "Taking Armed Groups Seriously: Ways to Improve Their Compliance with International Humanitarian Law." Journal of International Humanitarian Legal Studies 1, no. 1 (2010): 5–51.

مخاصمات مسلحانه‌ی غیربین‌المللی شامل هر دو طرف دولت و گروه‌های مسلح غیردولتی می‌شود، لیکن، تنها دولت از قدرت حاکمیتی برای جرم‌انگاری صرف مشارکت در مخاصمات برخوردار است. وانگهی، سازوکارهای بین‌المللی موجود برای اعمال رعایت حقوق بین‌الملل بشردوستانه کماکان رضایت‌بنیان، نامناسب برای مخاصمات نامتقارن، یا از نظر سیاسی مسدود باقی می‌مانند.

این شکست را می‌توان در چهار لایه مورد توجه قرار داد. نخست، با توجه به موانع بالاگفت، پرداختن دیوان بین‌المللی دادگستری به این موضوع غیرمحتمل است؛ الزام رضایت موردی^{۶۲} در کمیسیون بین‌المللی حقیقت‌یاب بشردوستانه (IHFFC)^{۶۳} نیز مانع همکاری هر دو طرف می‌شود؛ دولت‌ها دائماً از دادن رضایت امتناع می‌ورزند، و گروه‌های مسلح (مانند ببرهای تامل در سری‌لانکا) به محض مواجهه با درخواست متقابل دولت، علاقه‌ی خود را از دست می‌دهند. تفسیر کمیته‌ی بین‌المللی صلیب سرخ که آغاز تحقیقات را صرفاً به دولت‌ها محدود می‌کند^{۶۴}، بر این

^{۶۲}ad hoc

^{۶۳}International Humanitarian Fact-Finding Commission (IHFFC). "Who We Are." Established pursuant to Article 90 of Additional Protocol I to the Geneva Conventions of 1949. Accessed August 17, 2026. <https://www.ihffc.org/>.

^{۶۴}ICRC, Commentary of 1987: Article 90 – International Humanitarian Fact-Finding Commission, Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949 (Protocol I), June 8, 1977, para. 3618. Accessed September 17,

سکون می‌افزاید؛ محدودیتی که ساندش سیواکوماران آن را «یک‌طرفه و به زیان گروه مسلح» می‌داند.^{۶۵} دوم، «موافقت‌نامه‌های ویژه»^{۶۶} ذیل ماده‌ی ۳ مشترک کنوانسیون‌های ژنو^{۶۷} در عمل به‌ندرت منعقد می‌شوند؛ همان‌طور که سیواکوماران اشاره می‌کند، پیشنهادهای مربوط به انعقاد این موافقت‌نامه‌ها گاه از سوی دولت‌ها به‌عنوان «دخالت» در موضعشان رد شده است و حتی تلاش‌های میانجی‌گرانه‌ی کمیته‌ی بین‌المللی صلیب سرخ، بی‌پاسخ مانده‌اند.^{۶۸} «امنیتی‌سازی» این گروه‌ها ذیل چارچوب‌های مبارزه با تروریسم، احتمالاً این الگو را امروزه عمیق‌تر کرده است. سوم، به‌رغم پیگیری مسئولیت فردی توسط دیوان بین‌المللی کیفری، وتوهای شورای امنیت، عدم‌الحاق دولت‌ها، و وابستگی به همکاری دولت‌ها برای

2026. <https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/api-1977/article-90/commentary/1987>.

⁶⁵Sivakumaran, Sandesh. "Implementation and Non-Judicial Enforcement." In *The Law of Non-International Armed Conflict*, 430–474. Oxford: Oxford University Press, 2012.

⁶⁶ICRC. "Commentary of 2016: Article 3 – Conflicts Not of an International Character." Geneva Convention (I) for the Amelioration of the Condition of the Wounded and Sick in Armed Forces in the Field, August 12, 1949. IHL Databases. Accessed October 3, 2026. <https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/gci-1949/article-3/commentary/2016>.

⁶⁷ICRC. "Geneva Convention (I) for the Amelioration of the Condition of the Wounded and Sick in Armed Forces in the Field." IHL Databases, August 12, 1949, Common Article 3(3). Accessed August 17, 2026. <https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/gci-1949/article-3>.

⁶⁸Sivakumaran. "Implementation and Non-Judicial Enforcement."

بازداشت‌ها، در کنار محدودیت‌های عملی صلاحیت جهانی، کماکان مانع از پیگرد مقامات دولتی می‌شود. در نهایت، در غیاب اعمال رسمی، رعایت حقوق بین‌الملل بشردوستانه به خوداجرای بستگی دارد، با این حال، «متقابل بودن» (عمل متقابل)⁶⁹ که عاملی مؤثر در این خوداجرای در مخاصمات متقارن به شمار می‌رود، در مخاصمات نامتقارن به دلیل فقدان آسیب‌پذیری یکسان و منافع موازی به‌طور قابل‌توجهی تضعیف می‌شود.⁷⁰ بدین ترتیب حقوق بین‌الملل بشردوستانه در یک تناقض بنیادین گرفتار شده است: تعهدات یکسانی را برای هر دو طرف پیش‌بینی می‌کند، درحالی‌که اهرم‌های اعمال آن کماکان عمدتاً در دست دولت‌ها باقی می‌ماند.

نتیجه‌گیری

نابرابری ساختاری به نفع دولت‌ها در حقوق بین‌الملل بشردوستانه، محدودیت حقوقی آن‌ها در سرکوب گروه‌های مسلح سازمان‌یافته را به

⁶⁹Reciprocity

⁷⁰See e.g. Robin Geiß, "Asymmetric Conflict Structures," *International Review of the Red Cross* 88, no. 864 (2006): 757–777, and Sassòli, Marco. "The Implementation of International Humanitarian Law: Current and Inherent Challenges." *Yearbook of International Humanitarian Law* 10 (2007): 45–73.

حداقل رسانده است. پرونده‌ی ۱۷ ژوئیه ترجمان این نابرابری است: نیروهای تازه جذب شده به کومله، در غیاب ادله‌ی اثبات‌کننده‌ی «کارکرد رزمی مستمر»، طبق قاعده‌ی پیش‌فرض حقوق بین‌الملل بشردوستانه، غیرنظامی فرض می‌شوند و هدف‌گیری آن‌ها بدون تأیید ظاهری یا تمایز کارکردی، نقض اصول تفکیک و احتیاط در حمله محسوب می‌شود. این یافته با الگوی تکرارشوندی حملات پیشین سپاه هم‌راستا است و نشان می‌دهد که سپاه با اتکا به همین نابرابری ساختاری، احزاب کورد را به‌طور مکرر و الگومند هدف حملات ناقض حقوق بین‌الملل بشردوستانه قرار داده است. چنان‌که نشان داده شد، این الگو بازتاب خلاً اعمال چندلایه در سراسر معماری حقوق بین‌الملل بشردوستانه در مخاصمات نامتقارن است.

فراتر از پرونده‌ی پیش‌رو، کارکرد رزمی مستمر کماکان چارچوب تفسیری غالب برای ارزیابی قابلیت هدف‌گیری اعضای گروه‌های مسلح سازمان‌یافته باقی مانده است. در مواردی که دولت‌ها از کارکرد رزمی مستمر عدول کرده‌اند، این عدول تنها در یک جهت حرکت کرده است: به سمت استانداردهای سهل‌گیرانه‌تر (مانند تغییر رویکرد اسرائیل به معیار «عضویت صرف»)، و نه معیارهای حمایتی‌تر؛ این روند نشان می‌دهد که این انحراف‌ها بیش از آنکه ناشی از یک اختلاف‌نظر اصولی باشند، نشان‌دهنده‌ی تمایل به گسترش اختیارات هدف‌گیری هستند و همان‌طور

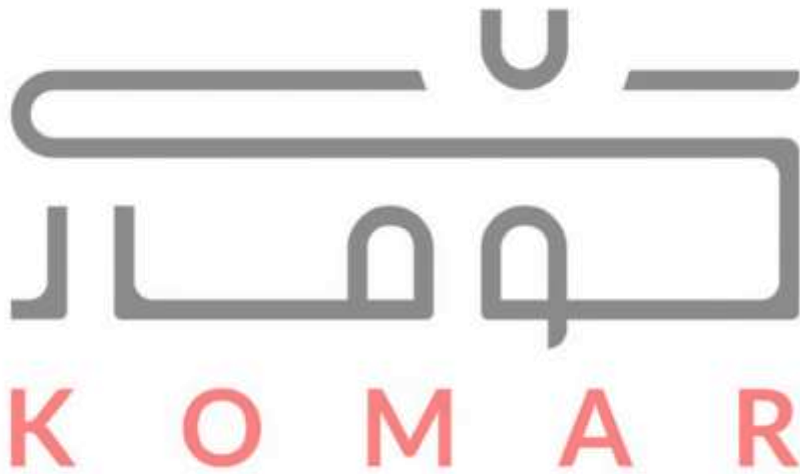
که در بالا نشان داده شد، همان ساختار رضایت‌محور که مانع از تبلور کارکرد رزمی مستمر به‌مثابه‌ی یک قاعده‌ی الزام‌آور حقوق بین‌الملل شده است، بر اعمال هرگونه نقض احرازشده نیز حاکم است و همان نابرابری نخستینی را که در این بخش توضیح داده شد، بازتولید می‌کند. پرونده‌ی ۱۷ ژوئیه، همسو با سایر الگوهای مستند شده در بالا، دقیقاً هزینه‌ی انسانی این بن‌بست را به تصویر می‌کشد؛ بن‌بستی که این مقاله آن را به‌عنوان بخشی از نقد گسترده‌تری - نه جایگزین برای آن - می‌داند که در ابتدا کنار گذاشته شد.

در غیاب ابزارهای اعمال مؤثرتر، تحقیقات بین‌المللی غیررضایت‌بنیان کم‌ترین اقدامی است که در سطح نهادهای بین‌المللی در دسترس می‌ماند - نه به‌مثابه‌ی مسیری برای احراز قطعی مسئولیت در نظم کنونی، بلکه به‌منزله‌ی مستندسازی ضروری‌ای که ممکن است در آینده در خدمت هر سازوکار پاسخگویی قرار گیرد که سرانجام پدید آید.

- نوشتار حاضر در ۲ اکتبر ۲۰۲۶ ذیل عنوان «Iran's Strikes on Kurdish Parties: CCF's Unenforceability as a Sign of Structural Inequality in IHL» در وبلاگ Opinio Juris

منتشر شده است. لینک نسخه‌ی انگلیسی مقاله:

<https://opiniojuris.org/2026/10/02/irans-strikes-on-kurdish-parties-ccfs-unenforceability-as-a-sign-of-structural-inequality-in-ihl>

<https://govarikomar.org>